

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลดจากลี้มละลาย

กฎหมายลี้มละลายเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ของตนให้ตกเป็นบุคคลลี้มละลายโดยบัญญัติถึงวิธีการต่างๆ ในการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของลูกหนี้ไว้ สาเหตุที่ต้องมีกฎหมายลี้มละลายเพราะกระบวนการทางแพ่งยึดหลักใครมาก่อนได้ก่อน (First Come First Serve) เจ้าหนี้ที่มาทีหลังจะไม่มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ หากทรัพย์สินของลูกหนี้มีไม่เพียงพอในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้รายแรกๆ ทำให้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน สถานการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนืองทั้งระบบเจ้าหนี้ดังกล่าวอาจตกเป็นบุคคลลี้มละลายในที่สุด ดังนั้น ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยจึงได้ตรากฎหมายลี้มละลายขึ้นเพื่อช่วยเหลือบรรดาเจ้าหนี้และลูกหนี้ดังกล่าว กฎหมายลี้มละลายของประเทศไทยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหนี้ได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยให้เจ้าหนี้แต่ละรายได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันตามสัดส่วนของจำนวนหนี้ โดยให้ได้รับชำระหนี้มากที่สุด รวดเร็วเท่าที่จะทำได้และเพื่อเป็นการให้ลูกหนี้ที่สุจริตได้รับการปลดจากหนี้ มีโอกาสได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ เพราะหากปล่อยให้ลูกหนี้ทำงานต่อไปอาจเกิดความเสียหายต่อบุคคลที่มาติดต่อกับลูกหนี้และตัวลูกหนี้เองอันจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะกฎหมายลี้มละลายจัดว่าเป็นกฎหมายเศรษฐกิจ (Economic) ที่มีความมั่นคงต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ¹

กฎหมายลี้มละลายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ก็คือ พระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2484 เป็นต้นไป โดยกฎหมายฉบับนี้ระบุนับใช้บังคับไว้เลย ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า ให้ใช้บังคับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป นั่นก็หมายความว่า ให้ใช้กฎหมายลี้มละลายฉบับนี้บังคับแก่คดีลี้มละลายไม่ว่าจะได้ยื่นฟ้องต่อศาลหลังวันใช้ คือ วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2484 หรือได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนแล้วแต่คดีค้างพิจารณาไม่ว่าในศาลใด หรือค้างพิจารณาอยู่ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ อย่างไรก็ดี

¹ วิชา มหาคุณ. (2551). คำอธิบาย กฎหมายลี้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 22-23.

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้มีการแก้ไขล่าสุดเป็นฉบับที่ 8 ให้ไว้ในวันที่ 20 สิงหาคม 2558 ซึ่งต่อไปจะขอกล่าวเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลดจากล้มละลาย

3.1 การปลดลูกหนี้จากการล้มละลายตามกฎหมายไทย

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อชำระสะสางหนี้สินหรือหนี้สินของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เดิมการฟ้องเรียกให้ลูกหนี้ให้ชำระหนี้จะมีเฉพาะการฟ้องคดีแพ่งทั่วไปเป็นการฟ้องโดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะต่างๆ เช่น นิติกรรม หนี้ และละเมิด เป็นต้น แล้วแต่ว่าลูกหนี้จะเป็นหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะใด วิธีการฟ้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติกฎหมายล้มละลายขึ้น การฟ้องตามกฎหมายล้มละลายจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งติดตามทรัพย์ที่ลูกหนี้ได้โอนหนี้ให้เจ้าหนี้ไปก่อนแล้วนำมารวมเป็นกองกลาง แล้วแบ่งให้เจ้าหนี้ที่มาขอรับชำระหนี้โดยเฉลี่ยตามส่วนของจำนวนหนี้ โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

3.1.1 การปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5)

พ.ศ. 2542

อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติของไทย ในมาตรา 35 ได้บัญญัติไว้ว่า บรรดาคดีล้มละลายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นบุคคลล้มละลาย และหนี้อันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและให้นำบทบัญญัติของมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้ว่า

- 1) บุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายต้องเป็นบุคคลธรรมดา
- 2) หนี้อันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องล้มละลายนั้น ไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต
- 3) ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

หลักเกณฑ์นี้นำมาใช้กับกรณีที่ถูกฟ้องล้มละลายหลังวันที่พระราชบัญญัติล้มละลาย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ใช้บังคับนั้นก็คือ 22 เมษายน 2542 เป็นต้นไป ส่วนคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังคงค้างพิจารณาอยู่ในศาล หรืออยู่ระหว่าง

การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์การหลุดพ้นจากการล้มละลายให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

4) ผลจากการพ้นจากการล้มละลายตามมาตรา 71 ก็คือ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้จะออกจากการเป็นบุคคลล้มละลายสามารถไปจัดการทรัพย์สินของตนเองได้เหมือนคนทั่วไปได้ทันที และมีผลให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้ภาษีหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล หรือหนี้ที่เกิดจากความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้อง เนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องกับสมรู้ที่บุคคลที่รับการพ้นจากการล้มละลายไม่หลุดพ้น

ทั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องทำการโฆษณาการพ้นจากการล้มละลายในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวัน²

3.1.2 การปลดลูกหนี้จากการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547

1) กรณีที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลาย

เมื่อศาลได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากการล้มละลายในกรณีหนึ่งกรณีใด ดังนี้

(1) เมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากการล้มละลายตามมาตรา 71

มาตรา 71 บัญญัติว่าให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย เมื่อศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่า

(1) ได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบและ

(2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

คำสั่งปลดจากล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะพึงได้มาในเวลาต่อไปก็ได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่บุคคลนั้นได้รับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1

(2) เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 81/1

ถือว่า เป็นการปลดจากล้มละลายไปโดยผลของกฎหมายไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งศาลให้ปลดจากการล้มละลายเหมือนอย่างในกรณีแรก

² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 76.

มาตรา 81/1 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับ มาตรา 81/2 บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วให้ปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายทันที ที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่

(1) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลังให้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี

(2) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม (3) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้

(3) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด อันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

ในกรณีที่มีเหตุตาม (1) (2) หรือ (3) มากกว่าหนึ่งเหตุ ให้ขยายระยะเวลาโดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีระยะเวลาสูงสุดเพียงเหตุเดียว

ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 76 มาตรา 77 และ มาตรา 78 มาใช้บังคับกับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 13 โดยอนุโลม

(3) นอกจากนั้นบุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมายอีกประการหนึ่ง ก็คือ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 15 กรกฎาคม 2547 เป็นต้นไปซึ่งตามมาตรา 13 บัญญัติว่า บุคคลธรรมดาที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและครบระยะเวลาตามที่กำหนดในมาตรา 81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้โดยการนับระยะเวลาให้นับตั้งแต่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 คือ

(1) บุคคลธรรมดาซึ่งศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายก่อนวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 และครบกำหนดเวลาตามที่กำหนดในมาตรา 81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ก่อน หรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ปลดจากล้มละลาย กล่าวคือ จะเข้ากรณีมาตรา 13 วรรคหนึ่ง นั้นต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น

(2) บุคคลซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายก่อนวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 และยังไม่ถูกปลดจากการล้มละลายตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ให้ปลดจากการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยการนับระยะเวลาให้นับตั้งแต่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย กล่าว คือ จะเข้ากรณีมาตรา 13 วรรคสอง อาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้

2) การขอปลดจากล้มละลาย

เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้มีการสั่งปลดจากล้มละลายได้ แต่ต้องนำเงินมาวางต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามจำนวนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเห็นสมควรไม่เกินห้าพันบาท เพื่อเป็นประกันค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย

(1) มาตรา 68 ให้สิทธิแต่บุคคลล้มละลายที่จะขอปลดจากล้มละลาย

(2) โดยจะขอให้ปลดจากล้มละลายได้ต่อเมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้วเท่านั้น

(3) วิธีการที่บุคคลล้มละลายจะขอปลดจากล้มละลาย ก็คือ

(3.1) ยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการสั่งปลดจากล้มละลาย

(3.2) ต้องนำเงินมาวางต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามจำนวนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเห็นสมควรไม่เกินห้าพันบาทเพื่อเป็นประกันค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย³

การกำหนดวันนั่งพิจารณาคำขอปลดจากการล้มละลายของศาล ศาลจะต้องกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีเวลาส่งแจ้งความให้บุคคลล้มละลาย และให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 14 วัน และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ⁴

3) หน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนวันนัดพิจารณาคำขอปลดจากการล้มละลาย

(1) ยื่นรายงานเกี่ยวกับกิจการทรัพย์สินและความประพฤติของบุคคลล้มละลาย ในระหว่างเวลา ก่อน หรือระหว่างที่ล้มละลายต่อศาล

(2) ส่งสำเนารายงานนั้นให้บุคคลล้มละลายทราบไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนวันนัดพิจารณาคำขอปลดจากการล้มละลาย⁵

³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 68 วรรคหนึ่ง.

⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 68 วรรคสอง.

⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 69.

4) การพิจารณาคำขอปลดจากลี้มละลาของศาล

(1) ศาลอาจฟังคำสั่งแข็งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหนี้หรือผู้แทนเจ้าหนี้รายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้ยื่นตาม มาตรา 69 และรายงานการไต่สวนโดยเปิดเผยของศาลนั่นเอง

(2) ศาลอาจให้บุคคลลี้มละลาสาบานตัวให้การหรือพิจารณาหลักฐานตามที่เห็นสมควรก็ได้⁶

5) หลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งปลดจากลี้มละลา

ให้ศาลมีคำสั่งปลดจากลี้มละลา เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า

กรณี 1 ได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบและ

กรณี 2 ไม่เป็นบุคคลลี้มละลาทุจริต⁷

บุคคลลี้มละลาทุจริต มีความหมายว่า บุคคลลี้มละลาที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตามมาตรา 163 ถึงมาตรา 170 แห่งพระราชบัญญัตินี้หรือเป็นบุคคลลี้มละลาอื่นเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดฐานยักยอกหรือน้อย โกงตามกฎหมายอาญา หรือการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกั๊ยเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน⁸

คำสั่งปลดจากลี้มละลาตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะพึงได้มาในเวลาต่อไปก็ได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่บุคคลนั้นได้รับการปลดจากลี้มละลาตามมาตรา 81/1

กล่าวคือ ส่วนทรัพย์สินของบุคคลลี้มละลาที่ตกอยู่แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะจำหน่ายหรือแบ่งเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ทั่วไปตามมาตรา 79 วรรคหนึ่งและมาตรา 81/1 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับ มาตรา 81/2 บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ลี้มละลาแล้วให้ปลดบุคคลนั้นจากลี้มละลาทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ลี้มละลา เว้นแต่

กรณี 1 บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ลี้มละลามาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ลี้มละลาครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลังให้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี

⁶ พระราชบัญญัติลี้มละลา พุทธศักราช 2483. มาตรา 70.

⁷ พระราชบัญญัติลี้มละลา พุทธศักราช 2483. มาตรา 71.

⁸ พระราชบัญญัติลี้มละลา พุทธศักราช 2483. มาตรา 6.

กรณี 2 บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม (3) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษ และบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้

กรณี 3 บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำ ความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

ในกรณีที่มีเหตุตามกรณี 1, 2 หรือ 3 มากกว่าหนึ่งเหตุให้ขยายระยะเวลาโดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีระยะเวลาสูงสุดเพียงเหตุเดียวให้นำบทบัญญัติ มาตรา 76 มาตรา 77 และ มาตรา 78 มาใช้บังคับกับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๗๖ โดยอนุโลม

6) หน้าที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาคำสั่งศาลที่ให้ปลดจากล้มละลาย เมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายแล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ⁹

7) ผลของคำสั่งปลดจากการล้มละลาย

(1) คำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่

กรณีที่ 1 หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล

กรณีที่ 2 หนี้ซึ่งได้เกิดขึ้น โดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมรู้

จากข้อยกเว้นดังกล่าวกฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้ว¹⁰ จากฎีกานี้ สรุปได้ว่า หนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ไม่ว่าเจ้าหนี้จะได้นำมายื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 91 ด้วยหรือไม่ก็ตาม คำสั่งปลดจากการล้มละลายย่อมมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ เว้นแต่หนี้นั้นจะต้องด้วยมาตรา 77

(2) การที่ศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายนั้นไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลล้มละลาย หรือรับผิดร่วมกับบุคคลล้มละลายหรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย¹¹

⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 76.

¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4955/2536.

¹¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 78.

8) หน้าที่ของลูกหนี้เมื่อศาลปลดจากล้มละลาย

บุคคลล้มละลายซึ่งได้ถูกปลดจากล้มละลายนั้น ยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตน ซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องการ แสดงว่าทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายซึ่งตกอยู่แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งปลดจากล้มละลายย่อมอยู่ในความรับผิดชอบแก่เจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจที่จะจัดการและจำหน่ายแบ่งแก่เจ้าหนี้

ผลของการฝ่าฝืนไม่ช่วยศาลมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลายนั้น ได้คำสั่งที่เพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลายไม่กระทบถึงการใดที่ได้กระทำไปภายหลังการปลดจากล้มละลาย ก่อนที่ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนนั้น¹²

9) คำสั่งปลดจากล้มละลายโดยให้ใช้เงิน

ในคำสั่งปลดจากล้มละลายโดยให้บุคคลล้มละลายใช้เงินแก่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น

(1) ศาลมีอำนาจดังนี้

กำหนดจำนวนเงินสำหรับเลี้ยงชีพ บุคคลล้มละลายและครอบครัวในปีหนึ่งๆ ที่ให้หักเอาจากทรัพย์สินซึ่งได้มาภายหลังมีคำสั่งนั้น

กำหนดให้ส่งเงินหรือทรัพย์สินที่เหลือแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายและกำหนดวันให้ยื่นบัญชีแสดงการรับทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างปีทุกๆ ปีต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

(2) หน้าที่ของบุคคลล้มละลายเมื่อปลดจากล้มละลายบุคคลล้มละลายซึ่งถูกปลดจากล้มละลาย โดยให้ใช้เงินแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้นมีหน้าที่ไปให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลสอบสวนหรือไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาตามแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือศาลต้องการ

(3) การเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลาย

(3.1) เหตุที่ขอคือเมื่อบุคคลล้มละลายนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

(3.2) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิขอ

(3.3) ศาลมีอำนาจจะเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลายก็ได้แสดงว่าเป็นดุลพินิจ

ของศาล

(3.4) ผลของคำสั่งเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลาย

¹² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 79.

ก็คือไม่กระทบถึงการใดที่ได้กระทำไปภายหลังการปลดจากลี้มละลายก่อนที่ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนนั้น¹³

10) การดำเนินการเมื่อศาลเพิกถอนคำสั่งปลดจากลี้มละลาย กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ ดังนี้

(1) โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ

(2) แจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ที่ลูกหนี้ได้กระทำขึ้น ภายหลังที่ศาลมีคำสั่งปลดจากลี้มละลายก่อนที่ศาลได้มีคำสั่งให้เพิกถอนนั้นด้วย¹⁴

11) กำหนดระยะเวลาที่ปลดลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจากการลี้มละลายถือเป็นการปลดจากลี้มละลายโดยผลของกฎหมาย มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ใช้บังคับกับบุคคลธรรมดาเท่านั้น

(2) บุคคลที่จะปลดจากการลี้มละลายในกรณีนี้ได้ศาลต้องพิพากษาให้ลี้มละลายแล้ว และไม่มีกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อื่นคำร้องขอให้หยุดนับระยะเวลาการปลดจากลี้มละลาย ตามมาตรา 81/2 ไว้ก่อน

(3) บุคคลนั้นยอมปลดจากลี้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ลี้มละลาย

(4) ช้อยกเว้นที่บุคคลนั้นไม่อาจปลดจากการลี้มละลายไปในทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปี คือ

(4.1) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ลี้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ลี้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลังให้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี

(4.2) บุคคลนั้นเป็นบุคคลลี้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม (3) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มิเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ลี้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากลี้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลลี้มละลายนั้นก็ได้

(4.3) บุคคลนั้นเป็นบุคคลลี้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำ ความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

¹³ พระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 80.

¹⁴ พระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 81.

ในกรณีที่มีเหตุตาม (1) (2) หรือ (3) มากกว่าหนึ่งเหตุให้ขยายระยะเวลา โดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีระยะเวลาสูงสุดเพียงเหตุเดียว

ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 76 มาตรา 77 และ มาตรา 78 มาใช้บังคับกับการปลดจาก ล้มละลายตามมาตรา นี้ โดยอนุโลม¹⁵

12) การขอให้หยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลาย คือ

(1) ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะขอให้ศาลหยุดนับระยะเวลาปลดจาก ล้มละลาย ก็แต่เฉพาะระยะเวลาสามปีตามมาตรา 81/1 วรรค 1 เท่านั้น ไม่รวมถึงระยะเวลาที่ขยาย ออกไปตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง (1) (2) หรือ (3)

(2) กระบวนพิจารณาของศาลเมื่อได้รับคำขอ

(2.1) ให้ศาลกำหนดนัดไต่สวนเป็นการด่วน

(2.2) ให้ส่งสำเนาคำขอให้แก่นุคคลล้มละลายทราบก่อนวันนัดไม่น้อยกว่า 7 วัน

(3) การพิจารณาและมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาเมื่อศาลได้ไต่สวนคำขอตามมาตรา 81/2

(3.1) ใช้หลักคือ ศาลเห็นว่าบุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สิน โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(3.2) ให้ศาลมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาตามมาตรา 81/1 ตั้งแต่วันที่เจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำขอ หรือวันที่ศาลมีคำสั่งจนถึงวันที่ศาลกำหนดโดยจะกำหนดเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้

(3.3) ข้อจำกัดอำนาจที่จะมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลามีดังนี้

กรณีที่ 1 ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาตามคำขอกี่ครั้งก็ตาม เมื่อรวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกิน 2 ปี

กรณีที่ 2 ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดศาลจะมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาตาม มาตรา 81/1 (1), (2) หรือ (3) ไม่ได้

กรณีที่ 3 ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดศาลจะมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาเมื่อพ้น ระยะเวลา 3 ปีตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง แล้วไม่ได้

(3.4) คำสั่งศาลตามมาตรานี้เป็นที่สุด¹⁶

(4) การขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง

(4.1) บุคคลล้มละลายเป็นผู้มีสิทธิขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาล

(4.2) เหตุที่จะขอยกเลิก คือ เมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป หมายถึง พฤติการณ์ที่

ศาลอาศัยเป็นหลักมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาปลดจากการล้มละลายตามมาตรา 81/3

¹⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 81/1.

¹⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 81/3.

(4.3) ใช้วิธียื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น

(4.4) ให้ศาลกำหนดวันนัดไต่สวนและส่งสำเนาคำขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อแจ้งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

(4.5) ให้ศาลมีดุลพินิจที่จะมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นตาม มาตรา 81/3 ก็ได้และคำสั่งของศาลดังกล่าวให้เป็นที่สุด¹⁷

13) การอุทธรณ์

มีสาระสำคัญดังนี้

หลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลล้มละลายวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 มีดังนี้

(1) จะไม่ถือว่าการอุทธรณ์เป็นสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามหรือ บัญญัติให้เป็นที่สุดอย่างเช่นคดีแพ่งสามัญ แต่ถือหลักว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลาย ต้องห้ามไม่ให้อุทธรณ์ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตาม (1) (2) (3) (4) และ (5) กรณีหนึ่งกรณีใดเท่านั้น ถึงจะอุทธรณ์ได้ กล่าวคือ หากไม่เข้าข้อยกเว้นก็ต้องห้ามอุทธรณ์และหากผู้อุทธรณ์ประสงค์ที่จะ อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ก็ต้องปฏิบัติตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542

(2) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายกลางหรือศาลล้มละลายภาคต้องอุทธรณ์ ไปยังศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ

(3) ให้อุทธรณ์ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

(4) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ไม่ได้บัญญัติถึงผู้มีสิทธิอุทธรณ์ไว้ด้วย จึงเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณากระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย ในแต่ละชั้นตอนนั้นว่าผู้ใดเป็นผู้มีส่วนได้หรือเสียในกระบวนการพิจารณานั้นที่ได้รับผลกระทบ จากคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลล้มละลายบ้าง

(5) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายที่ยกเว้นให้อุทธรณ์ได้ ได้แก่

(5.1) คำพิพากษาให้ยกฟ้องตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่บัญญัติว่าในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ นั้น ศาลต้อง พิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแต่ ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจ

¹⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. มาตรา 81/4.

ชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้องซึ่งได้แก่ คำฟ้องตามมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 82

คำสั่งยกคำร้องคดี ตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่บัญญัติว่าเมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งได้จดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอ โดยทำเป็นคำร้องให้บุคคลที่น่าสืบได้ว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลายได้ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นใหม่

คำสั่งยกคำร้องขอในคดีล้มละลายตามมาตรา 88 ที่บัญญัติว่า ในกรณีลูกหนี้ที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งได้จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดหรือนิติบุคคลอื่น นอกจากเจ้าหนี้จะฟ้องให้ล้มละลายได้ตามความในหมวด 1 แล้วผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอให้นิติบุคคลนั้นล้มละลายได้ ถ้าปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้วสินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สิน

(5.2) คำสั่งให้ยกคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของศาลล้มละลายตามมาตรา 90/10

(5.3) คำสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่ว่าทั้งหมด หรือแต่บางส่วน

(5.4) คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด

(5.5) คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตามกฎหมายล้มละลาย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายการล้มละลายหรือการฟื้นฟูกิจการ เช่น หักกลบหนี้ คดีเพิกถอนการฉ้อฉล เป็นต้น¹⁸

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 25 คู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษไปพร้อมกับอุทธรณ์ก็ได้ เมื่อศาลล้มละลายตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่า เป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามก็ให้ส่งอุทธรณ์ และคำขอดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณา แต่ถ้าศาลล้มละลายเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป¹⁹ สรุปความได้ว่า หากเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายในคดีที่ต้องห้ามไม่ให้อุทธรณ์ในกรณีอื่นที่ไม่ใช่กรณีไม่ต้องห้ามตามมาตรา 25 คู่ความก็ไม่อาจขออนุญาตได้เลย เช่น ต้องห้ามเพราะสิทธิของคู่ความถูกจำกัดตามกฎหมาย

¹⁸ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542. มาตรา 25.

¹⁹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542. มาตรา 26.

3.2 การปลดลูกหนี้จากการล้มละลายตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.1 ประเทศอังกฤษ

กฎหมายและกฎที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายล้มละลายในประเทศอังกฤษ ได้แก่ The Insolvency Act of United Kingdom 1986 and Insolvency rules 1986²⁰ โดย Insolvency Act 1986 ซึ่งมีการใช้บังคับตั้งแต่ 25th July 1986 และเป็นกฎหมายที่ประเทศอังกฤษใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ บัญญัติถึงการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติและการปลดจากการล้มละลายโดยใช้คำสั่งศาล²¹ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความหมายของการปลดจากล้มละลาย

การปลดจากล้มละลายเป็นกระบวนการที่ยกเลิกข้อจำกัดต่างๆ อันเนื่องมาจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายและทำให้บุคคลล้มละลายไม่ต้องชำระหนี้หลายประเภทซึ่งบุคคลล้มละลายเป็นหนี้ในวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย

2) การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย

โดยปกติ บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายต่อเมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย (ในกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้ทั้งหมดหรือลูกหนี้ไม่ควรถูกศาลสั่งให้ล้มละลายศาลอาจมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลาย) ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ตรวจสอบเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายก่อนครบกำหนด 1 ปี ดังกล่าวเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนด 1 ปีได้ ซึ่งบุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายในวันที่ศาลได้รับคำร้องของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ บุคคลล้มละลายจะได้รับสำเนาคำร้องของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ฉบับหนึ่งเพื่อที่จะได้ทราบว่าได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อใด²²

²⁰ ปิยะนันท์ ทองห่อ. (2556). *การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 54-55.

²¹ อมรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์. (2553). *ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 40.

²² ระยะเวลาปลดจากล้มละลาย Insolvency Act 1986 –SECT279 Duration

(1) บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย

(2) บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลาย ก่อนครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งให้ศาลทราบถึงความประพฤติและกิจการของบุคคลล้มละลายว่าการล้มละลายไม่จำเป็นหรือการล้มละลายสิ้นสุดลง ทั้งนี้ภายใต้บังคับมาตรา 289

(3) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลหยุดนับระยะเวลาดังกล่าวได้จนกว่า

(1) การปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนด

กฎหมายไม่ได้กำหนดให้บุคคลลี้มละลายได้รับการปลดจากลี้มละลายโดยอัตโนมัติ ก่อนครบกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งให้ลี้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีการ ตรวจสอบเพิ่มคดีของบุคคลลี้มละลายทุก 3 เดือน นับแต่ที่มีการรายงานความคืบหน้าของคดีให้ เจ้าหนี้ทราบในครั้งแรก ซึ่งรายงานความคืบหน้าคดีครั้งแรกนั้น จะเกิดขึ้นภายใน 8 สัปดาห์นับแต่ วันที่ศาลมีคำสั่งให้ลี้มละลาย หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าไม่มีกิจการใดที่ต้องมีการ สอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์อาจเริ่ม กระบวนการขอให้ศาลปลดจากลี้มละลายก่อนครบกำหนดได้

หากบุคคลลี้มละลายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และตอบคำถาม อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์อย่างครบถ้วนเท่าที่จะทำได้ บุคคลลี้มละลายจะมีแนวโน้มที่จะไม่ได้รับการปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนด หากครบตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการปลดจากลี้มละลายก่อน กำหนด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะแจ้งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีความ ประสงค์ที่จะส่งคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนด โดยเจ้าหนี้ทั้งหลายมี เวลา 28 วัน ในการยื่นคำร้องคัดค้านคำขอดังกล่าว หากมีการยื่นคำร้องคัดค้าน กระบวนการปลด จากลี้มละลายก่อนกำหนดจะต้องมีการชะลอไว้ก่อน เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ตรวจสอบ คำร้องคัดค้าน หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จำเป็นต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมจากคำร้องคัดค้าน ดังกล่าวกระบวนการปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนดก็ต้องหยุดกระบวนการ

กรณีที่ไม่มีการยื่นคำร้องคัดค้านหรือได้ตรวจสอบคำร้องคัดค้านเรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงได้ส่งคำขอต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนด บุคคลลี้มละลายจะได้รับสำเนาคำขอดังกล่าว ซึ่งมีข้อความระบุว่าวันที่ศาลมีคำสั่งปลดจากลี้มละลาย กระบวนการปลดจากลี้มละลายก่อนกำหนดมักจะเสร็จสมบูรณ์ต่อเมื่อระยะเวลา 6 เดือนนับแต่ศาล มีคำสั่งให้ลี้มละลายได้ผ่านพ้นไป

- (a) จะครบระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือ
- (b) กรณีเป็นไปตามเงื่อนไขที่ศาลตั้ง
- (4) ศาลอาจมีคำสั่งภายใต้ (3) ในกรณีที่บุคคลลี้มละลายไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้
- (5) ตาม (3) (b) ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดๆตามที่เห็นสมควรก็ได้
- (6) ในกรณีที่ตกเป็นบุคคลลี้มละลายตามมาตรา 264 (1)(d)
 - (a) ไม่นำ (1)-(5) แห่งมาตรานี้มาใช้บังคับ
 - (b) กรณีนี้บุคคลลี้มละลายจะได้รับการปลดจากลี้มละลายโดยคำสั่งศาลตามมาตรา 280
- (7) บทบัญญัตินี้ไม่กระทบถึงการใดๆ ที่ได้กระทำไปภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ลี้มละลาย

หากในกรณีที่บุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายล้มละลายแล้วแต่กรณี ศาลอาจมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการปลดจากล้มละลายได้ ตัวอย่างของการที่ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เช่น บุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตนแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายล้มละลาย²³

(2) เจื่อนใจในการปลดจากล้มละลาย กรณีที่บุคคลล้มละลายจะไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ

(2.1) หากมีการงดการปลดจากล้มละลาย เช่น บุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

(2.2) หากบุคคลล้มละลายถูกฟ้องเป็นคดีอาญาอันเนื่องมาจากความผิดตามกฎหมายล้มละลาย

ในกรณีที่บุคคลล้มละลายไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันหรือหน้าที่ของบุคคลล้มละลาย กล่าวคือ เมื่อมีคำสั่งให้ล้มละลาย บุคคลล้มละลายมีหน้าที่ต้องยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน (Statement of affairs) ก่อนสิ้นระยะเวลา 21 วัน นับแต่การเริ่มต้นของการล้มละลาย²⁴ ต้องเข้าร่วมการไต่สวนลูกหนี้และจะต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ Official Receiver นอกจากนี้ บุคคลล้มละลายจะต้องส่งมอบบัญชีทรัพย์สินและข้อมูลอื่นๆ ให้แก่ Official Receiver²⁵ และจะต้องไปพบ Official Receiver ตามที่ Official Receiver จะเห็นสมควร ถ้าหากบุคคลล้มละลายไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือข้อผูกพันดังกล่าวมานี้ Official Receiver อาจยื่นคำร้องต่อศาลให้การนับระยะเวลา 1 ปี ดังกล่าวข้างต้นหยุดลงได้ โดยคำสั่งนี้จะต้องส่งไปยังบุคคลล้มละลายและ Trustee ซึ่งในคำสั่งอาจกำหนดให้การหยุดนับระยะเวลาที่หยุดลงด้วยเหตุเช่นว่านี้หรือในคำสั่งอาจวางเงื่อนไขบางประการที่ผู้ล้มละลายจะต้องปฏิบัติก่อนที่ระยะเวลาดังกล่าวจะเดินต่อไปก่อนที่ระยะเวลาดังกล่าวจะเดินต่อไปและในกรณีที่ศาลมีคำสั่งบุคคลล้มละลายและในกรณีที่ศาลมีคำสั่งบุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลในเวลาใดก็ตามให้ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคล

²³ ปิยะนันท์ ทองห่อ. อ้างแล้ว. หน้า 55.

²⁴ รวิช ชุนเคลือบทอง. (2544). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 63.

²⁵ Official Receiver เป็นเจ้าพนักงานศาลเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ Official Receiver ก็จะเป็น Official Receiver ของลูกหนี้และ Official Receiver จะเข้าทำการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ และเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ Official Receiver จะมีฐานะเป็น Trustee ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง ซึ่ง Trustee ก็เปรียบได้กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ของไทย.

ล้มละลายซึ่งคำร้องนี้จะได้รับการพิจารณาก็ต่อเมื่อมีหนังสือบอกกล่าวไปยัง Official Receiver และ Trustee ภายใน 28 วันนับแต่วันยื่นคำร้อง²⁶

²⁶ Trustee หมายถึง ผู้จัดการทรัพย์สินซึ่งบุคคลใดๆที่มีความเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้หรือไม่ก็อาจได้รับการแต่งตั้งเป็น Trustee ได้และในคดีหนึ่งอาจมีการแต่งตั้ง Trustee ได้มากกว่าหนึ่งคนโดยอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- 1) ดำเนินธุรกิจของบุคคลล้มละลายเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแบ่งทรัพย์สิน
- 2) ฟ้องร้องต่อผู้คดีหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย
- 3) แต่งตั้งทนายความหรือตัวแทนเพื่อกระทำหรือดำเนินธุรกิจตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตรวจสอบ (Committee of inspection)
- 4) ยอมรับคำตอบแทน (Consideration) สำหรับการขยายทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย จำนวนเงินที่จะชำระในอนาคตภายใต้ข้อกำหนดในฐานะเงินประกันหรือเงินอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
- 5) จำนอง หรือจำนำทรัพย์สินส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้ล้มละลายเพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ของบุคคลล้มละลาย
- 6) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการ (arbitration) เพื่อวินิจฉัยการประนอมหนี้ สิทธิเรียกร้องและความรับผิดชอบ ไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคตที่แน่นอนหรือไม่แน่นอน
- 7) ประนีประนอมยอมความ หรือจัดการอื่นใดกับเจ้าหนี้ตามที่เห็นสมควร
- 8) ประนีประนอมยอมความ หรือจัดการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นกับบุคคลล้มละลายที่กระทำ หรืออาจกระทำแก่ Trustee ทำแก่บุคคลอื่นใด
- 9) แบ่งทรัพย์สินระหว่างเจ้าหนี้ทั้งหลาย
- 10) อนุญาตให้บุคคลล้มละลายจัดการทรัพย์สินของตนเองทั้งหมด หรือบางส่วนหรือดำเนินธุรกิจใดๆ (ถ้ามี) เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย รวมทั้งเป็นผู้ช่วยเหลือในการดำเนินการดังกล่าวในพหุติการณ์และเงื่อนไขตามที่ Trustee อาจกำหนด
- 11) กำหนดค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่เหมาะสมจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายสำหรับเลี้ยงชีพบุคคลล้มละลายและครอบครัว หรือเพื่อเป็นคำตอบแทนการดำเนินงานกรณีที่บุคคลล้มละลายมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพย์สินเพื่อการแบ่งเฉลี่ย
- 12) ขายทอดตลาดหรือขายให้แก่บุคคลใดๆซึ่งทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายทั้งหมดหรือบางส่วนและหนี้ที่ถึงกำหนดชำระหรือถึงกำหนดชำระแก่บุคคลล้มละลาย
- 13) ออกใบเสร็จรับเงินสำหรับเงินจำนวนใดๆที่ได้รับซึ่งเป็นผลปลดบุคคลล้มละลาย ผู้ชำระหนี้ดังกล่าวให้พ้นจากความรับผิดชอบ
- 14) ตรวจสอบ จัดลำดับ เรียกร้องและถอนเงินปันผลในหนี้ที่ถึงกำหนดชำระให้แก่บุคคลล้มละลาย
- 15) ใช้อำนาจใดๆภายใต้ขอบอำนาจของ Trustee ปฏิบัติการในฐานะทนายความดำเนินการเกี่ยวกับตราสารและเอกสารเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย
- 16) จัดการทรัพย์สินใดๆของบุคคลล้มละลายที่บุคคลล้มละลายได้ประโยชน์ในฐานะผู้เช่าในลักษณะเดียวกับที่บุคคลล้มละลายจะจัดการทรัพย์สินของตนเอง

3) การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)

(1) มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1.1) ให้บุคคลล้มละลายยื่นคำร้อง ได้เร็วที่สุดคือ 5 ปีนับแต่วันที่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งทางปฏิบัติบุคคลที่ยื่นคำร้องนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน (Repeat Bankruptcy)

(1.2) บุคคลตามข้อ 2) ต้องมีหนังสือบอกกล่าวการยื่นคำร้องขอปลดตนจากการล้มละลายไปยัง Official Receiver และจะต้องวางเงินค่าธรรมเนียมตามที่ Official Receiver กำหนด

(1.3) ศาลจะกำหนดการพิจารณาและมีหนังสือแจ้งไปยัง Official Receiver และบุคคลล้มละลายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 42 วันและ Official Receiver จะมีหนังสือแจ้งไปยัง Trustee และเจ้าหนี้ทุกรายเท่าที่ Official Receiver ทราบ ในพื้นที่ซึ่งมีการเรียกร้อยทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายอยู่และ Official Receiver ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายต่อศาลอย่างน้อย 21 วันก่อนการพิจารณา ซึ่งในรายงานต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ล้มละลาย ดังนี้²⁷

- บุคคลล้มละลายละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน Insolvency Act ในข้อใดบ้าง

- พฤติการณ์แวดล้อมของคดีล้มละลายคดีนี้และของคดีล้มละลายก่อนหน้านี้นี้
- ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของบุคคลล้มละลายที่มากกว่าทรัพย์สิน
- รายละเอียดที่เกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินที่ได้แบ่งแล้วหรือคาดว่าจะได้แบ่งให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายนี้ หรือในกรณีที่ไม่ได้มีการแบ่งทรัพย์สินหรือเจตนาจะ ไม่มีการแบ่งทรัพย์สิน

นอกจากนี้ Official Receiver ต้องระบุนาย ละเอียดอื่นๆ ที่ตนเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อศาล เช่น การประเมินผลของเจ้าหนี้ที่ของศาลเกี่ยวกับเหตุแห่งการล้มละลายและประวัติส่วนตัวของผู้ล้มละลายเท่าที่แสดงถึงความล้มเหลวทางธุรกิจการเงินของผู้ล้มละลาย ดังนั้น การประเมินคุณสมบัติของผู้ล้มละลายโดย Official Receiver จึงเป็นส่วนสำคัญ

ในทางปฏิบัติการประเมินดังกล่าวมีผลเป็นอย่างมากต่อการพิจารณาของศาล ในการพิจารณาปลดจากการล้มละลาย และ Official Receiver จะต้องส่งสำเนารายงานของตนไปยังบุคคลล้มละลายและ Trustee ล่วงหน้าอย่างน้อย 14 วันก่อนการพิจารณาคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย²⁸ และผู้ล้มละลายมีสิทธิที่จะยื่นหนังสือซึ่งข้อความใดๆ ที่ตนตั้งใจจะปฏิเสธหรือโต้แย้งในศาลได้ ซึ่งหนังสือดังกล่าวต้องยื่นต่อศาลล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วันและ

²⁷ ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 67.

²⁸ ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 68.

ต้องสำเนาให้แก่ Official Receiver และ Trustee ด้วยซึ่งในอดีตสิทธิของผู้ล้มละลายในการโต้แย้งข้อความในรายงานของ Official Receiver ได้รับการยอมรับและมีการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และข้อโต้แย้งที่ผู้ล้มละลายมีเจตนาจะยกขึ้นได้ก็แต่เฉพาะข้อโต้แย้งที่มีการบอกกล่าวอย่างถูกต้องเท่านั้นบุคคลล้มละลายจึงจะมีสิทธิยกขึ้นในระหว่างพิจารณาได้²⁹

ในระหว่างการพิจารณาคำร้องขอให้ปลดจากการล้มละลาย Official Receiver และเจ้าหนี้ทั้งหลายอาจปรากฏตัวในศาลและแถลงข้อเท็จจริงต่อศาลและอาจสอบถามบุคคลล้มละลายในศาลได้ตามที่ศาลจะอนุญาต³⁰ แม้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นและบันทึกไว้ในรายงานในคดีเป็นส่วนใหญ่แล้วก็ตาม แต่เพื่อให้ศาลสามารถตัดสินใจได้ว่าควรมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายหรือไม่ จึงต้องการให้เจ้าหนี้เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยและในกรณีที่เจ้าหนี้มีหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่ออ้างอิงซึ่งอาจจะเป็นการช่วยในการทำให้แน่ใจว่าการพิจารณาคำร้องจะเป็นไปอย่างถูกต้องและสมควรแก่คดี แต่ในทางตรงกันข้ามการปรากฏตัวในศาลของเจ้าหนี้ไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ สัญญาต่างๆ ที่ลูกหนี้ทำขึ้น โดยกำหนดว่าตนจะไม่ปรากฏตัวในศาลและจะไม่โต้แย้งคำร้องขอปลดจากการล้มละลายนั้นถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากการกระทำดังกล่าวมีเจตนาที่จะบิดเบือนการให้ความเป็นธรรมของศาล เพราะหน้าที่ของเจ้าหนี้และ Trustee ในคดีล้มละลายก็คือ การคัดค้านและปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหมด และเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม³¹

(2) อำนาจของศาลในการสั่งคำร้องขอให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยศาลจะต้องสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้³²

(2.1) ไม่ยอมให้ปลดจากการล้มละลาย

(2.2) มีคำสั่งขอให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายอย่างสมบูรณ์ หรือ

(2.3) มีคำสั่งขอให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยมีเงื่อนไขบางประการที่เกี่ยวกับรายได้ที่บุคคลล้มละลายอาจได้มาในภายหลัง หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาเป็นของบุคคลล้มละลาย หรือได้มาโดยบุคคลล้มละลาย

คำสั่งในกรณีตามข้อ (2.2) และ (2.3) ศาลอาจกำหนดให้คำสั่งดังกล่าวมีผลในทันที หรืออาจจะสั่งให้มีผลในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือจนกระทั่งเงื่อนไขต่างๆ ที่ศาล

²⁹ เอื้อน ชุนแก้ว. (2553). *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 8) (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: พลสยามพรีนติ้ง (ประเทศไทย). หน้า 78.

³⁰ ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 68.

³¹ ปิยะนันท์ ทองห่อ. อ้างแล้ว. หน้า 55-56.

³² ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 69.

กำหนดได้เสร็จสิ้นแล้ว สังเกตได้ว่า ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดให้บุคคลล้มละลายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่อไปอีกภายหลังจากการที่ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว

อีกทางเลือกหนึ่งของศาลที่เป็นผลร้าย เรียกว่า การปฏิเสธ การปลดจากการล้มละลายโดยไม่มีเงื่อนไขนั้น ศาลจะใช้เฉพาะแต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษเท่านั้น หากศาลเห็นว่าเมื่อผู้ล้มละลายยังไม่สามารถใช้หนี้ได้หมดก็ควรอยู่ในความควบคุมต่อไปอีกระยะหนึ่งเพื่อเตรียมตัวสำหรับการเริ่มต้นใหม่โดยศาลอาจจะมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยให้ระงับผลของการปลดจากการล้มละลายไว้ชั่วคราวตามแต่จะเห็นสมควรซึ่งช่วงเวลาของการระงับผลของการปลดจากการล้มละลายไว้ชั่วคราวนั้นอาจอยู่ในช่วง 6 เดือนหรือน้อยกว่า 6 เดือน หรือขยายไปจนถึง 5 ปี หรือมากกว่านั้น หากศาลอุทธรณ์เห็นว่า ระยะเวลาของการระงับการปลดจากการล้มละลายไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ศาลอาจแก้ไขคำสั่งดังกล่าวเพื่อแห่งความยุติธรรมก็ได้³³

(3) การอุทธรณ์คำสั่งศาล

ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากการล้มละลาย ถ้าหากว่าบุคคลล้มละลายหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียไม่พอใจในคำสั่งของศาล หรือเงื่อนไขใดๆ ที่ศาลกำหนดก็ย่อมที่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลท้องถิ่น (County Court) ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ (Court of Appeal) ตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 375

(3.1) บุคคลที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาล

- บุคคลล้มละลาย
- เจ้าพนักงาน Official Receiver
- Trustee
- เจ้าหนี้อื่นใดที่ไม่ได้รับชำระหนี้ซึ่งสาเหตุในการอุทธรณ์ของเจ้าหนี้นั้นเนื่องมาจากการผ่อนผันเกินสมควรของเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้เจ้าหนี้ผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมใช้สิทธิอุทธรณ์ซึ่งขัดกับหลักที่ว่าเจ้าหนี้ในลำดับเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน

- บุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนได้เสีย

(3.2) คำสั่งในการพิจารณาสั่งของศาลอุทธรณ์

- สั่งยกเลิกคำสั่งของศาลชั้นต้น
- สั่งแก้ไขคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลาย
- สั่งเพิกถอนการปลดจากการล้มละลายในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติ

ตามเงื่อนไขต่างๆ

³³ รัช ชุนเคลือบทอง. อ่างแล้ว. หน้า 70.

4) ผลของการปลดจากการล้มละลาย (The Effect of Discharge)

การปลดจากการล้มละลายไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ผลของการปลดจากการล้มละลายต่อบุคคลล้มละลายนั้นจะเหมือนกัน

นับจากวันที่การปลดจากการล้มละลายมีผลบังคับ ซึ่งการปลดจากการล้มละลายจะทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงในคดีล้มละลายและเป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ตกอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลาย

(1) การปลดจากการล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของ Trustee ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ

(2) การปลดจากการล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายที่มีหลักประกันในการบังคับหลักประกัน

(3) การปลดจากการล้มละลายไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องมูลหนี้ใดๆ ที่เกิดขึ้นในคดีล้มละลายที่ผู้ล้มละลายก่อขึ้นโดยการฉ้อฉลหรือการทำผิดหน้าที่ของ Trustee โดยฉ้อฉล (Fraudulent Breach of Trust)

(4) ความรับผิดใดๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าปรับในการกระทำความผิดหรือความรับผิดใดๆ ภายใต้การให้หลักประกันจะยังคงมีอยู่

(5) หนี้ประเภทต่อไปนี้ ไม่สามารถปลดเปลื้องได้โดยการปลดจากการล้มละลาย เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่ง ได้แก่

(5.1) หนี้ที่เกิดขึ้นจากการทำร้ายร่างกายอันมีผลให้ต้องรับผิดโดยการชำระค่าเสียหายในการประมาทเลินเล่อ การรบกวนสิทธิ การกระทำผิดกฎหมาย การทำผิดสัญญา หรือหนี้ที่อื่นๆ

(5.2) หนี้ที่เกิดจากคำสั่งศาลในคดีเกี่ยวกับครอบครัว หรือคู่สมรส

(6) การปลดจากการล้มละลายจะไม่ปลดเปลื้องผู้ล้มละลายจากหนี้ที่ระบุไว้ในข้อบังคับว่าเป็นหนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้³⁴ ตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 281 (6)

³⁴ หนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ หมายความว่า หนี้ที่ลูกหนี้ไม่อาจขอพิสูจน์จำนวนหนี้ กล่าวคือ ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบไปตามจำนวนหนี้ที่ขอรับชำระหนี้มา ได้แก่ หนี้ค่าปรับและหนี้ตามคำพิพากษาและกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดให้หนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากวันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายเป็นหนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลาย แต่กฎหมายไม่ได้ห้ามให้เจ้าหนี้ในมูลหนี้ที่เกิดภายหลังจากวันดังกล่าวนำมาฟ้องบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้เมื่อลูกหนี้พ้นจากการล้มละลาย แต่การฟ้องดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้อายุความตามที่กฎหมายกำหนด เพราะการปลดจากการล้มละลายไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ในคดีล้มละลายที่ไม่สามารถขอพิสูจน์ได้ สาเหตุที่กฎหมายไม่ห้ามเจ้าหนี้ประเภทนี้ในการนำคดีมาฟ้องบังคับเอาจากลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายก็คงเนื่องมาจากหนี้มีสภาพเป็นหนี้สมบูรณ์ตามกฎหมายไม่ได้เสื่อมเสียไปแต่ประการใด. โปรดดู

(7) การปลดจากการล้มละลายจะไม่เป็นการปลดเปลื้องบุคคลใดๆ นอกจากบุคคลล้มละลาย ดังนั้นบุคคลใดๆ ก็ตาม ที่ต้องร่วมรับผิดชอบกับบุคคลล้มละลายในมูลหนี้ใดๆ เช่น หุ้นส่วน Co-Trustee หรือบุคคลใดๆ ผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบเป็นผู้ค้ำประกันของผู้ล้มละลายจะไม่ได้รับการปลดเปลื้องหรือหลุดพ้นไปด้วย ในกรณีที่การปลดจากการล้มละลายมีผลให้ปลดเปลื้องหนี้ใด สิทธิของเจ้าหนี้ในการฟ้องจะหมดไป แต่ลูกหนี้อาจตกลงเป็นการเปิดเผยว่า จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยเป็นกรณีที่มีข้อตกลงใหม่ซึ่งเจ้าหนี้จะให้แก่ลูกหนี้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการตกลงของลูกหนี้ที่จะชำระหนี้ที่ตนได้รับการปลดเปลื้องไปแล้ว ซึ่งสิ่งที่เจ้าหนี้จะให้แก่ลูกหนี้ อาจจะเป็นการขยายวงเงินกู้ให้แก่ลูกหนี้เพิ่มขึ้น หรือลูกหนี้ขอกู้เงินเพิ่มเป็นจำนวนเล็กน้อย ดังนั้น การกลับคืนมาของสิทธิเจ้าหนี้จึงอาจเป็นไปได้โดยง่าย เนื่องจากหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ (Rules of English Law) ศาลจะไม่คำนึงถึงความสมบูรณ์ของการตอบแทน (Consideration) แต่ก็มีข้อยกเว้นความจำเป็นในเรื่องการตอบแทน ถ้าลูกหนี้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่าง ชาติและตามกฎหมายนั้นกำหนดให้ไม่จำเป็นต้องมีการตอบแทนในการที่จะบังคับข้อตกลงของลูกหนี้ให้ชำระหนี้ที่ได้รับการปลดเปลื้องไปแล้ว

5) สถานภาพของบุคคลล้มละลาย (Situation of the Bankrupt)

การที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายกลับคืนสถานภาพที่ใกล้เคียงปกติในทางกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับมีความสามารถในการทำนิติกรรมอย่างมีอิสระอีกครั้ง รวมทั้งนิติกรรมใดๆ ที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งความเชื่อถือ (Credit) บุคคลที่ปลดจากการล้มละลาย อาจได้รับหรือจำหน่ายทรัพย์สินของตนเองหรืออาจดำเนินธุรกิจการค้าได้อีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินหลายประการที่ผู้ล้มละลายยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมและจำกัดความสามารถบางประการ หลักการปลดจากการล้มละลาย คือ

(1) รายได้ของผู้ล้มละลายไม่ตกอยู่กับ Trustee ในคดีล้มละลายและกลับมาเป็นของผู้ล้มละลายอย่างสมบูรณ์ เว้นแต่กรณีศาลสั่งให้ชำระเงินจำนวนหนึ่งๆ จากเงินเดือน หรือเงินบำนาญของผู้ล้มละลายให้แก่ Trustee ต่อไปแม้ว่าการปลดจากการล้มละลายจะมีผลแล้วก็ตาม

(2) ผู้ล้มละลายมีหน้าที่ตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 333 (3) ต้องให้ข้อมูลของตนแก่ Trustee และปฏิบัติตามคำสั่งที่ Trustee เห็นสมควรเพื่อจุดประสงค์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายให้สำเร็จ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่นี้ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลของผู้ล้มละลาย ในส่วนที่เกี่ยวกับการปลดจากการล้มละลาย ยิ่งไปกว่านั้นแม้ว่าภายหลังจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลาย ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจสอบพฤติกรรม การติดต่อธุรกิจหรือทรัพย์สิน

ของบุคคลดังกล่าวต่อไปอีกตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 366 ซึ่งมาตราดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดอำนาจอย่างกว้างขวางในการตรวจสอบของศาลซึ่งใช้บังคับขยายไปถึงบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

ผู้ล้มละลาย รวมถึงข้อมูลต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ ด้วย ซึ่งอำนาจดังกล่าวอาจเป็นหนทางในการเรียกเอาทรัพย์สินหรือที่ถูกต้องบัง หรือเก็บไว้ อย่างผิดกฎหมายในระหว่างการล้มละลาย ศาลสามารถใช้อำนาจในการตรวจสอบนี้ไม่เพียงแต่ภายหลังจากการปลดจากการล้มละลายเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้อำนาจไปถึงภายหลังจากที่ผู้ล้มละลายผู้นั้นถึงแก่ความตาย³⁵

นอกจากนี้อำนาจในการตรวจสอบนี้อาจใช้บังคับไปถึงคู่สมรสหรืออดีตคู่สมรสของบุคคลล้มละลาย และบุคคลใดๆ ที่ได้รับรู้ และเชื่อว่าได้มีทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอยู่ในความครอบครองหรือเป็นลูกหนี้ของผู้ล้มละลาย หรือเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ล้มละลาย การซื้อขาย การตกลงทางธุรกิจ หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย³⁶ ซึ่งมีคดีตัดสินไว้ คือ คดี Re A Debtor (No.12 of 1958) โดยได้วินิจฉัยไว้ว่า ผู้ล้มละลายได้เปิดเผยหนี้จำนวน 131,000 ปอนด์ และสินทรัพย์ 1,100 ปอนด์ ในขณะที่ผู้ล้มละลายถูกพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย 4 ปี ต่อมาภายหลังจากที่ผู้ล้มละลายได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการปลดจากการล้มละลายตามที่กำหนดแล้ว ปรากฏว่ามีทรัพย์สินรวมแล้วมากกว่าหนี้ถึง 45,000 ปอนด์ แม้ว่าลูกหนี้ได้เสียชีวิตก่อน ที่ศาลจะได้มีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกทั้งสามคน ซึ่งเป็นอดีตทนายความที่ปรึกษา นักบัญชี และหุ้นส่วนของผู้ล้มละลาย ศาลก็มีอำนาจเรียกบุคคลเหล่านี้มายื่นเอกสารเพื่อการตรวจสอบเนื่องจากคาดหมายได้ว่าบุคคลเหล่านี้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ล้มละลายได้

3.2.2 เครื่องรัฐออสเตรเลีย

การปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย มี 2 ประการ คือ การปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติกับโดยศาล³⁷ ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะกล่าวแต่เฉพาะการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติเท่านั้น

1) การปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ

(1) หลักเกณฑ์

กฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดได้เมื่อครบ 3 ปี นับจากวันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน³⁸

³⁵ เอียน ชุนแก้ว. อ้างแล้ว. หน้า 99.

³⁶ ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 75.

³⁷ ปรีชา เพชรไพฑูล. (2553). *ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังปลดจากล้มละลาย*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 47.

³⁸ การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย Bankruptcy Act 1966 - SECT 149.

ในเวลาใดๆ ก่อนที่บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดโดยอัตโนมัติ Trustee หรือ Official Receiver หรือเจ้าหน้าที่อาจยื่นคำร้องคัดค้านการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติต่อ นายทะเบียน ซึ่งคำร้องคัดค้านต้องมีเหตุผลของการคัดค้านและหลักฐานประกอบด้วยซึ่งในทางปฏิบัติหลังจากยื่นคำร้องคัดค้าน Trustee หรือ Official Receiver หรือเจ้าหน้าที่ต้องส่งสำเนาคำคัดค้านนั้น ซึ่งคำร้องคัดค้าน หรือเหตุผลของการคัดค้านอาจจะถูกยกเลิกหรือเพิกถอนโดย Trustee หรือ Official Receiver ซึ่งเป็นผู้ยื่นคำคัดค้านก็ได้³⁹

คำคัดค้านมีผลนับแต่ยื่นคำคัดค้าน หากฟังได้ตามคำคัดค้านจะเป็นการขยายเวลา การล้มละลายออกไปเป็น 8 ปีนับแต่วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน

เหตุแห่งการคัดค้าน อาจมาจากเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้

(1.1) ได้รับการปลดได้เมื่อครบ 3 ปีนับจากวันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน

(1.2) บุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สิน

(1.3) พฤติกรรมของบุคคลล้มละลายไม่เป็นที่พึงพอใจ

Automatic discharge

(1) ภายใต้บังคับมาตรา 149 A บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายตามบทบัญญัตินี้

(2) = ถ้า

(a) ตกเป็นบุคคลล้มละลายก่อนการเริ่มต้นของมาตรา 27 แห่ง the Bankruptcy Amendment Act 1991 และ

(b) ก่อนกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(i) ก่อนมาตรา 149(3)(c) แห่ง the Bankruptcy Act 1966 มีผลใช้บังคับ หรือ

(ii) ก่อนมาตรา 149(3)(c) แห่ง the Bankruptcy Act 1966 มีผลใช้บังคับ

บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากจากล้มละลายต่อเมื่อครบกำหนด 3 ปี นับแต่

(c) วันที่บุคคลล้มละลายได้ยื่นบัญชีเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน หรือ

(d) แล้วแต่ว่าระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(3) ถ้าตกเป็นบุคคลล้มละลายก่อนการเริ่มต้นของมาตรา 27 แห่ง the Bankruptcy Amendment Act 1991 และ ไม่ใช่กรณีตาม (2) บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อ

(a) ครบกำหนด 3 ปีนับแต่บุคคลล้มละลายยื่นบัญชีเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตน หรือ

(b) แล้วแต่ว่าระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(4) ถ้าตกเป็นบุคคลล้มละลายหลังจากการเริ่มต้นของมาตรา 27 แห่ง the Bankruptcy Amendment Act 1991 จะได้รับการปลดจากล้มละลายก็ต่อเมื่อครบกำหนด 3 ปีนับแต่วันที่บุคคลล้มละลายได้ยื่นบัญชีเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตน.

³⁹ รัชช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 79.

นอกจากเหตุดังกล่าวตามข้อ (1.1)-(1.3) แล้วยังมีเหตุอื่นๆ อีกที่ทำให้บุคคลล้มละลายขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ คือ บุคคลล้มละลายได้กระทำการหรือร่วมกระทำการ ดังต่อไปนี้

- ได้รับความผิดจากบุคคลอื่นโดยไม่ได้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย
- ได้รับความผิดจากบุคคลอื่นโดยการให้ตัวแลกเงิน เช็ค และตั๋วสัญญาใช้เงินสำหรับจำนวนเงิน โดยที่ไม่ได้แจ้งให้บุคคลอื่นทราบว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย
- เข้าไปมีส่วนร่วมในสัญญาเช่าซื้อ ให้เช่า หรือเช่ากับบุคคลอื่นโดยไม่เปิดเผยว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย
- ได้รับความผิดจากบุคคลอื่น โดยสัญญาว่าจะชำระเงินให้โดยไม่แจ้งกับบุคคลนั้นว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย
- ได้รับความผิดจากบุคคลอื่นโดยสัญญาว่าจะส่งมอบ จัดส่งสินค้า หรือบริการโดยไม่แจ้งกับบุคคลนั้นว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย
- ดำเนินธุรกิจภายใต้ชื่อที่รู้จักทั่วไป ชื่อบุคคลอื่น หรือชื่อของสำนักงาน แนวทางในการดำเนินธุรกิจ หรือทำธุรกิจกับบุคคลอื่น โดยไม่แจ้งกับบุคคลนั้นว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย⁴⁰
- คำคัดค้านอาจถูกยกเลิกเสียหากว่าเป็นคำคัดค้านที่มีเหตุผลไม่เหมาะสมหรือพยานหลักฐานมีประกอบไม่เพียงพอ แต่หากถ้ามคำคัดค้านการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติยังไม่ถูกเพิกถอน หรือ ยกเลิกไป บุคคลล้มละลายก็จะไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติแต่ว่าบุคคลล้มละลายชอบที่จะยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลปลดจากการล้มละลายได้⁴¹

(2) ผลของการปลดจากการล้มละลาย

เป็นการปลดหนี้สินทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่มีประกัน หรือไม่มีประกัน หรือหนี้ร่วมกัน เว้นแต่ไม่เป็นการปลดหนี้ ดังต่อไปนี้

- (2.1) หนี้การให้หลักประกัน หรือสัญญาประกันตัวที่กระทำขึ้นของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีสำหรับคดีภายใต้กฎหมายของเครือจักรภพ
- (2.2) ความรับผิดชอบภายใต้ Bankruptcy Act 1966 ที่ได้รับการสนับสนุนมาจากรายได้ที่ได้รับมาโดยบุคคลล้มละลาย
- (2.3) หนี้หรือความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นโดยกลฉ้อฉล

⁴⁰ ปรีชา เพชรไพฑูล. อ้างแล้ว. หน้า 48.

⁴¹ ธวัช ชุนเคลือบทอง. อ้างแล้ว. หน้า 81.

(2.4) ความรับผิดชอบภายใต้ข้อตกลงเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูเว้นแต่ศาลจะสั่งให้
ฟื้นความรับผิดชอบในการจ่ายเงินที่ค้างภายใต้ข้อตกลงดังกล่าว

(2.5) ความรับผิดชอบใต้คำสั่งปรับเป็นเงิน

(2.6) การปลดจากการล้มละลายไม่เป็นการปลดความรับผิดชอบของผู้ร่วมทุน บุคคล
ผู้ร่วมรับผิดชอบ หรือผู้ค้ำประกันในความรับผิดชอบที่ยังมีอยู่ในวันที่ล้มละลาย

บุคคลล้มละลายแม้ได้รับการปลดแล้วก็ยังคงมีหน้าที่ต้องให้ความช่วยเหลือ
Trustee ในการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้

3.3 เปรียบเทียบกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและต่างประเทศ

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กรณีการปลดบุคคลธรรมดา
ออกจากการล้มละลายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีความบกพร่องไม่เป็นธรรมและไม่ชัดเจน ซึ่งเป็น
ปัญหาในข้อกฎหมายและในทางปฏิบัติ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย และกระทบต่อ
ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้น จึงควรศึกษาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย
ในกรณีการปลดบุคคลธรรมดาออกจากการล้มละลายโดยศึกษาเปรียบเทียบกับเงื่อนไขการฟ้องคดี
ล้มละลายในต่างประเทศ เพื่อให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่
ผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนากฎหมายล้มละลายเพื่อให้ทันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของ
ประเทศในยุคปัจจุบัน ดังนี้

3.3.1 ลักษณะที่เหมือนกันของกฎหมายล้มละลายในประเทศไทยและต่างประเทศ

หลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ถือว่า กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายมหาชนทาง
เศรษฐกิจ โดยแนวความคิดของนักกฎหมายต่างประเทศได้ยกมาพิจารณาในปัญหาทางเศรษฐกิจ
เพราะเห็นว่าผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจมหภาค กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายวิธีสารบัญญัติ
แต่ความจริงแล้วกฎหมายล้มละลายบัญญัติทั้งการพิจารณาและสารบัญญัติในกฎหมายเดียวกัน
มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้ลูกหนี้ไปก่อหนี้เพิ่ม และในขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้เพื่อให้
เจ้าหนี้ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับชำระหนี้ กฎหมายล้มละลายสามัญของไทยได้หลักการมา
จากกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย ปัจจุบันกฎหมายล้มละลายของไทยแยกเป็นล้มละลาย
กับการฟื้นฟูกิจการ โดยสังคมไทยที่พึ่งมีบัญญัติในปี พ.ศ. 2541 แต่ของต่างประเทศมีมาก่อนเป็น
เวลานาน ดังนั้น เมื่อมองย้อนดูการที่ต่างประเทศมีกฎหมายล้มละลายก็สืบเนื่องมาจากมีปัญหา
มาก่อน จึงมีการคิดค้นบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งกฎหมายฟื้นฟูกิจการในปัจจุบันจะ
เปลี่ยนจากการลงโทษมาเป็นการให้อภัย แต่ก็ยังมีบทลงโทษอยู่บ้าง ฉะนั้นกฎหมายล้มละลายของ

ทุกประเทศที่เหมือนกันคือมุ่งไปที่ให้อภัยมากขึ้นเพราะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจ ซึ่งมีงานวิจัยออกมาโดยตลอด และส่วนใหญ่ก็เหมือนกันว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ โดยหลักสากลในคดีฟื้นฟูกิจการเจ้าหนี้ต้องได้รับชำระหนี้ไม่น้อยกว่าการฟ้องคดีล้มละลาย และที่สำคัญคือเศรษฐกิจมหภาคที่ทุกประเทศต่างก็ต้องการ เพราะเป็นผลประโยชน์ของมหาชนหรือสาธารณะ จึงเน้นในการฟื้นฟูเป็นส่วนใหญ่ โดยลักษณะที่เหมือนกันแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) ความเป็นมาของการฟ้องคดีล้มละลาย

ความเป็นมาของการฟ้องคดีล้มละลายของประเทศไทยมีลักษณะความเป็นมาคล้ายกับประเทศอังกฤษ โดยกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยมีแนวคิดที่จะติดตามเอาทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อมาชำระหนี้ไม่ว่าโดยการใช้วิธีการลงโทษในทางอาญาก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นเฉพาะตัวลูกหนี้เองหรือบุคคลผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วย เพื่อป้องกันและปราบปรามมิให้มีการร่วมมือในการกระทำผิด จึงเป็นการมุ่งให้มีการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้มากที่สุดและนำมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ให้มากที่สุดเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยจะผ่อนคลายความรุนแรงลงไปในเรื่องการลงโทษลูกหนี้ แต่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การที่ทำธุรกิจการค้าย่อมต้องดำเนินไปด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง แม้ผู้ประกอบการจะมีความพยายามจัดการต่อธุรกิจเพียงใดก็อาจมีเหตุปัจจัยต่างๆที่ทำให้ธุรกิจมีปัญหาเกิดขึ้นได้ แนวโน้มที่สูงขึ้นในภาวะที่มีการล้มเหลวทางเศรษฐกิจการเงินนั้นจะก่อให้เกิดความวุ่นวายและความเสียหายในทางธุรกิจได้ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากฎหมายให้มีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการที่จะจัดการกับสถานการณ์มีหนี้สินล้มละลาย Insolvency Law โดยได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากในระยะที่มีความรุนแรงและไม่ยืดหยุ่นเปรียบเสมือนเป็นการลงโทษต่อลูกหนี้มาเป็นแนวคิดที่จะฟื้นฟูลูกหนี้ (Rehabilitation) แต่ก็ยังรักษาผลประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายด้วย ซึ่งหลักการในเรื่องนี้มีลักษณะคล้ายกับกฎหมายล้มละลายของไทย

2) เจือนไขการฟ้องคดีล้มละลาย

กฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย มีแนวทางการปฏิบัติของกระบวนการเจือนไขการฟ้องคดีล้มละลายของบุคคลธรรมดา มีลักษณะคล้ายกับแนวทางปฏิบัติของกิจการที่มีหนี้สินล้มละลายโดยประยุกต์มาจากระบบ Common Law เหมือนในกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ หลักการใช้เหตุการณ์และคำตัดสินของศาลที่เกิดขึ้นมาก่อนในเครือรัฐออสเตรเลีย และของประเทศอังกฤษเป็นแนวทางพระราชบัญญัติล้มละลาย ค.ศ. 1166 (ฉบับแก้ไขพระราชบัญญัติ) โดยได้รวบรวมแนวทางปฏิบัติรวมทั้งมีการดัดแปลงระบบ Common Law บางมาตรามาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น สิทธิของบุคคลล้มละลายในการครอบครองทรัพย์สิน โดยเฉพาะในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่มี

ความจำเป็นต่อการดำรงชีพของบุคคลล้มละลายและการให้บุคคลนั้นหลุดพ้นจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติคือการปลดจากล้มละลาย (Discharge from Bankruptcy) คือ ระยะเวลาการล้มละลายของลูกหนี้เป็นเวลา 3 ปี นับแต่ลูกหนี้ยื่นบัญชีกิจการและทรัพย์สิน (The Statement of Affairs) ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สำนักงาน AFSA ทั้งนี้ ยกเว้นจะมีเหตุอันไม่อาจให้หลุดพ้นได้โดยขยายระยะเวลาดังกล่าวเป็น 5 ปี 8 ปี หรือมากกว่านั้น โดย Trustee หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาจากเหตุผลต่างๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำผิดข้อบังคับตามกฎหมายในการปลดจากล้มละลาย หรือในกรณีที่ลูกหนี้อาจขอปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ (Early Discharge) กล่าวคือ 6 เดือนนับแต่วันยื่นบัญชีกิจการ และทรัพย์สิน ซึ่ง Trustee จะเป็นผู้พิจารณาว่าเข้าเงื่อนไขต่างๆ ตามที่กฎหมายหรือไม่ เช่น ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ ไม่มีกิจการใดๆ ที่ต้องดำเนินการต่อไป เป็นต้น เมื่อเจ้าหนี้ทราบการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวของ Trustee แล้วเจ้าหนี้อาจคัดค้านได้ โดยให้เหตุผลในการไม่ยอมรับการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติก็ได้⁴²

3) การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)

การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาลนั้น ทุกประเทศรวมทั้งกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยวางหลักการที่มีลักษณะและเจตนารมณ์คล้ายกัน คือ ให้การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาลสามารถกระทำได้ โดยหลักเกณฑ์การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาลในต่างประเทศโดยทั่วไป มีลักษณะ ดังนี้

(1) ต้องทำคำร้องซึ่งตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 280 กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องได้เร็วที่สุดคือ 5 ปี นับแต่วันที่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งข้อเท็จจริงส่วนใหญ่บุคคลที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 280 เป็นบุคคลที่เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน (Repeat Bankruptcy)

(2) บุคคลล้มละลายที่ต้องการยื่นคำร้องขอให้ปลดตนจากการเป็นบุคคลล้มละลายตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 280 จะต้องมิหนังสือบอกกล่าวการยื่นคำร้องขอให้ตนปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายไปยัง Official Receiver และจะต้องวางเงินค่าดำเนินการ (ค่าธรรมเนียม) ตามที่ Official Receiver กำหนด

(3) ศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาและศาลจะมีหนังสือแจ้งไปยัง Official Receiver และบุคคลล้มละลายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 42 วัน และ Official Receiver จะมีหนังสือแจ้งไปยัง Trustee และเจ้าหนี้ทุกราย (เท่าที่ Official Receiver ทราบ) ในहींที่ยังมีการเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายอยู่ และ Official Receiver ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายต่อศาลอย่างน้อย 21 วัน ก่อนการพิจารณา ซึ่งในรายงานต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ล้มละลาย

⁴² อมรรตน์ วงษ์ประสิทธิ์. อ้างแล้ว. หน้า 62.

โดยในระหว่างการพิจารณาคำร้องขอให้ปลดจากการล้มละลาย Official Receiver, Trustee และ เจ้าหนี้ทั้งหลายอาจจะปรากฏตัวในศาลและแถลงข้อเท็จจริงต่อศาลและอาจสอบถามบุคคลล้มละลายในศาลได้ตามที่ศาลจะอนุญาต แม้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไดรรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นและได้บันทึกไว้ในรายงานในคดีเป็นส่วนใหญ่แล้วก็ตาม แต่เพื่อให้ศาลสามารถตัดสินใจได้ว่าควรมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายหรือไม่ จึงต้องการให้เจ้าหนี้เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยและในกรณีที่เจ้าหนี้มีหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออ้างอิงอาจจะเป็นการช่วยในการทำให้แน่ใจว่าการพิจารณาคำร้องจะเป็นไปอย่างถูกต้องและสมควรแก่คดี แต่ในทางตรงกันข้ามการปรากฏตัวในศาลของเจ้าหนี้ไม่ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ สัญญาต่างๆ ที่เจ้าหนี้ทำขึ้น โดยกำหนดว่าตนจะไม่ปรากฏตัวในศาลและจะไม่ได้แย้งคำร้องขอปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายนั่นถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากการกระทำดังกล่าวมีเจตนาที่จะบิดเบือนการให้ความเป็นธรรมของศาล เพราะหน้าที่ของเจ้าหนี้และ Trustee ในคดีล้มละลาย คือ การคัดค้านและปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหมดและเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ดังนั้น จากการศึกษามาตรการที่เหมือนกันของกฎหมายล้มละลายของไทยและของต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายล้มละลายในทุกประเทศ คือ การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างมีประสิทธิภาพ (Maximization of Debtor's Assets) อีกทั้งเป็นการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในกรณีที่เหมาะสม (Reorganization in Appropriate Case) และเป็นการสร้างความเป็นธรรมหรือความเสมอภาคระหว่างบรรดาเจ้าหนี้ด้วยกัน (Equality among Creditors) ดังนั้น จุดเกาะเกี่ยวในการดำเนินคดีล้มละลายในประเทศไทย ตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้แก่ 1) ลูกหนี้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร และ 2) ลูกหนี้ประกอบธุรกิจหรือการค้าในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน

3.3.2 ลักษณะที่แตกต่างกันของกฎหมายล้มละลายในประเทศไทยและต่างประเทศ

ปัญหากรณีที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ เกิดผลกระทบต่อทั้งตัวเจ้าหนี้และลูกหนี้เอง ปัญหาของเจ้าหนี้ คือ ลูกหนี้มีเจ้าหนี้หลายรายทำให้ชำระหนี้ได้ไม่ทั่วถึงครบถ้วน ซึ่งในการทวงหนี้เจ้าหนี้รายที่มีอิทธิพลจะบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ตนได้ ทำให้เจ้าหนี้รายอื่นๆ ที่ไม่มีกำลังในการทวงหนี้เสียเปรียบ ก่อให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันเกิดขึ้น ในส่วนของลูกหนี้เองก็ไม่มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากหนี้ จึงเกิดแนวคิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ โดยการสร้างกฎหมายมาเพื่อเยียวยาปัญหาที่ทำให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดยเท่าเทียมกัน และไม่มีรายได้เปรียบเสียเปรียบกัน จึงต้องสร้างมาตรการทางกฎหมายซึ่งก็คือ กฎหมายล้มละลาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเพื่อการให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทุกราย และเป็นการให้

โอกาสแก่ลูกหนี้ที่สุจริตมีสิทธิหลุดพ้นจากหนี้ โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันของกฎหมายล้มละลายในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

1) ความเป็นมาของการฟ้องคดีล้มละลาย

ความเป็นมาของการฟ้องคดีล้มละลายของประเทศอังกฤษโดยหลักคล้ายกับประเทศไทย แต่มีบางแนวคิดในปัจจุบันที่มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือแนวคิดในเรื่องการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของประเทศอังกฤษในอดีต (Insolvency) หมายถึง การที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยขึ้นอยู่กับจำนวนทรัพย์สินที่มีอยู่และจำนวนของหนี้สินหรือความรับผิดชอบหากลูกหนี้มีจำนวนทรัพย์สินมากกว่าจำนวนหนี้สินแม้เพียงน้อยนิด ลูกหนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว อันเนื่องมาจากลูกหนี้มีทรัพย์สินที่มากกว่าทำให้ลูกหนี้สามารถที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้เต็มครบจำนวนหนี้ที่ตนมีภาระหนี้ต่อบรรดาเจ้าหนี้ที่อยู่ในอีกกรณีหนึ่ง หากลูกหนี้มีกองทรัพย์สินน้อยกว่าจำนวนภาระหนี้ที่ตนมีต่อบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย อันเป็นเหตุให้ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ ลูกหนี้ก็ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ซึ่งมีอยู่เกินกว่าทรัพย์สินที่ตนมีอยู่ได้ จึงกล่าวได้ว่า ลูกหนี้้นั้นเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งเป็นคนละกรณีกับการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือละเว้นการชำระหนี้ในเวลาที่กำหนดเนื่องจากกรณีดังกล่าวเป็นเจตนาของลูกหนี้ที่จะไม่ชำระหนี้ ซึ่งเป็นกรณีที่ลูกหนี้จงใจหลีกเลี่ยงไม่ชำระหนี้⁴³ แต่หลักพิจารณาในเรื่องการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของประเทศอังกฤษในปัจจุบันถูกยกเลิกไป โดยใช้คำว่า “ขาดสภาพคล่อง” มาแทน เพราะเหตุว่า “หลักการมีหนี้สินล้นพ้นตัว” มีปัญหาในข้อกฎหมายยากต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ส่วนกฎหมายล้มละลายของไทยยังใช้ “หลักการมีหนี้สินล้นพ้นตัว” ในการพิจารณาให้เป็นเหตุแห่งการล้มละลาย

2) เงื่อนไขการฟ้องคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษนั้น การปลดหนี้ล้มละลายนี้ให้โอกาสลูกหนี้หลุดพ้นจากภาระหนี้ก่อนถูกฟ้องล้มละลายหากลูกหนี้ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ในการรวบรวมทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ทำให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ในทางการเงินได้ ซึ่งเป็นหลักที่มีความแตกต่างจากกฎหมายล้มละลายของไทย เพราะกฎหมายล้มละลายของไทยยังไม่เปิดทางให้ลูกหนี้กระทำได้ แนวคิดนี้มุ่งหวังในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากได้รับความร่วมมือจากลูกหนี้แล้ว เพราะถ้าลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือลูกหนี้ก็จะได้รับโทษที่อยู่ในขั้นรุนแรงต่อไป

ส่วนกฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของเครือรัฐออสเตรเลียได้บัญญัติหลักเกณฑ์การล้มละลายของบุคคลธรรมดาแตกต่างหากจากการล้มละลายของนิติบุคคลโดยการเข้าสู่กระบวนการของการล้มละลายของบุคคลธรรมดา คือ ลูกหนี้หรือลูกหนี้ร่วมอาจยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงาน

⁴³ อุทก มงคลนาวัน. (2514). *ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. หน้า 81.

พิทักษ์ทรัพย์ให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลาย การล้มละลายโดยการสมัครใจของลูกหนี้จะใช้ในกรณี
ที่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินและไม่มีความสามารถในการหารายได้ ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดจำนวนหนี้ที่
ลูกหนี้มีในขณะที่ยื่นคำร้องขอเพื่อเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย และในการร้องขอดังกล่าว
ไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ไม่มีสิทธิในการคัดค้านรวมถึงไม่ต้องมี
การพิสูจน์ความมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือเข้าหลักเกณฑ์ของการล้มละลาย และเจ้าหนี้สามารถยื่นคำร้อง
ต่อศาลให้มีคำสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลายในกรณีที่เจ้าหนี้หรือเจ้าหนี้ร่วมมียอดหนี้สิน ณ ขณะนั้น
พร้อมหนี้ที่จะครบกำหนดชำระในอนาคตอย่างน้อย 2,000 เหรียญออสเตรเลีย รวมทั้งกรณีลูกหนี้
ได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งภายใน 6 เดือนก่อนที่เจ้าหนี้จะยื่นคำร้องขออันเป็นเหตุให้สันนิษฐาน
ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และลูกหนี้ที่มีภูมิฐานะหรือประกอบธุรกิจในออสเตรเลีย จึงจะอยู่
ภายใต้เขตอำนาจของศาล⁴⁴ จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นมีหนี้สินล้นพ้นตัว
หรือไม่ ในเครือรัฐออสเตรเลียจะพิจารณาจากความสามารถในการชำระหนี้ เมื่อครบกำหนดแล้ว
หรือเป็นการพิจารณาจากกระแสเงินสดของลูกหนี้ ซึ่งไม่ใช่การเปรียบเทียบหนี้สินต่อทรัพย์สิน
พระราชบัญญัติล้มละลายของเครือรัฐออสเตรเลีย บัญญัติว่า “บุคคลที่ไม่มีฐานะหนี้สินล้นพ้นตัว
หมายถึง บุคคลนั้นสามารถชำระหนี้ได้ถึงกำหนดได้ตามจำนวน” และ “บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว
คือ บุคคลที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เมื่อครบกำหนดชำระหนี้ได้” อันเป็นการใช้
สภาพคล่องเป็นตัวชี้วัดและข้อบังคับของกฎหมายจะเป็นการแยกส่วนการบังคับคดีบุคคลธรรมดา
(Individual and Partnership) และ (Company) ออกจากกันโดยเด็ดขาด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หลักการลูกหนี้หรือลูกหนี้ร่วมอาจยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงาน
พิทักษ์ทรัพย์ให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลาย หรือ “เป็นการล้มละลายโดยการสมัครใจ” กฎหมาย
ล้มละลายของไทยยังไม่เปิดช่องให้ลูกหนี้กระทำได้ จึงเป็นข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องการ
ให้สิทธิหรือโอกาสแก่ลูกหนี้

3) การปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล

หลักเกณฑ์การปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล โดยประเทศที่นำ
หลักการแนวคิดนี้มาใช้ คือ ประเทศอังกฤษ (An Automatic Discharge) โดยกฎหมายล้มละลายของ
ประเทศไทยก็ได้เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล
ได้เช่นกัน หากครบกำหนด 3 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย อันเป็นลักษณะแตกต่าง
อีกประการของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือ หลักการ
ปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลของประเทศอังกฤษนั้น บุคคลล้มละลาย

⁴⁴ กองบรรณาธิการ. (2545). การจัดการลูกหนี้ที่มีฐานะหนี้สินล้นพ้นตัวเปรียบเทียบแนวทางการจัดการระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: ไพรวอดเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอฟเอเอส. หน้า 15.

จะได้รับการปลดจากการล้มละลาย โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเมื่อพ้นระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

ดังนั้น จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้สามารถที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลายได้โดยอัตโนมัติ และในกรณีที่บุคคลล้มละลายมิได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันหรือหน้าที่ของบุคคลล้มละลาย กล่าวคือ เมื่อมีคำสั่งให้ล้มละลายบุคคลผู้ล้มละลายมีหน้าที่ต้องยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน ก่อนสิ้นระยะเวลา 21 วัน นับแต่การเริ่มต้นของการล้มละลาย ต้องเข้าร่วมการไต่สวนลูกหนี้ และจะต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ Official Receiver⁴⁵ นอกจากนี้บุคคลล้มละลายจะต้องส่งมอบบัญชีทรัพย์สินและข้อมูลอื่นๆ ให้แก่ Official Receiver และจะต้องไปพบ Official Receiver ตามที่ Official Receiver จะเห็นสมควร⁴⁶ ถ้าหากบุคคลล้มละลายไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือข้อผูกพันดังกล่าวมานี้ Official Receiver อาจยื่นคำร้องต่อศาลให้การนับระยะเวลา 1 ปีดังกล่าวข้างต้นหยุดลงได้ โดยคำสั่งนี้จะต้องส่งไปยังบุคคลล้มละลายและ Trustee ซึ่งในคำสั่งอาจกำหนดให้การนับระยะเวลาที่หยุดลงด้วยเหตุเช่นว่านี้ หรือในคำสั่งอาจวางเงื่อนไขบางประการที่ผู้ล้มละลายจะต้องปฏิบัติก่อนที่ระยะเวลาดังกล่าวจะเดินต่อไป และในกรณีที่ศาลมีคำสั่งบุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลในเวลาใดก็ตามให้ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งคำร้องนี้จะได้รับการพิจารณาก็ต่อเมื่อมีหนังสือบอกกล่าวไปยัง Official Receiver และ Trustee ภายใน 28 วัน นับแต่วันยื่นคำร้อง

การล้มละลายถือเป็นแนวทางปฏิบัติส่วนใหญ่ของผู้ล้มละลายที่ต้องคำสั่งศาลเป็นครั้งแรก การยกเลิกข้อกำหนดบางประการที่เหมือนกับบุคคลล้มละลายอื่นๆ เพื่อบุคคลล้มละลายที่ต้องคำสั่งศาลเป็นครั้งแรกนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งปลดจากการล้มละลายและเป็นแนวคิดที่ให้มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน และค่อนข้างสั้นของเงื่อนไขในการล้มละลายของลูกหนี้ ซึ่งผูกพันลูกหนี้ในขณะที่ยังมิได้รับการปลดจากการล้มละลายนั้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของสังคมที่มีต่อการล้มละลายและที่มีต่อบุคคลล้มละลายได้สำเร็จ ความคิดที่ว่าลูกหนี้ที่สมควรได้รับการคุกคามในรูปแบบใดๆ ที่เป็นมลทินเกือบตลอดไปที่ปรากฏอยู่ทั่วไปได้ลดลง โดยลูกหนี้มีขอบเขตของความหวังที่ชัดเจนขึ้นและระยะเวลาของการรบกวนสถานะทางกฎหมายของบุคคลปกติจะเป็นไปในระยะเวลาค่อนข้างสั้น

⁴⁵ Official Receiver เป็นเจ้าพนักงานศาล เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ Official Receiver ก็จะเป็น Official Receiver ของลูกหนี้ และจะเข้าทำการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ และเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ Official Receiver จะมีฐานะเป็น Trustee ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง Trustee ซึ่งเปรียบเทียบกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของไทย.

⁴⁶ Insolvency Act 1986. Section 291 (4).

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การล้มละลายตามกฎหมายไทยมีที่มาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ เพราะผู้ร่างกฎหมายล้มละลายไทยในสมัยนั้นเอากฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษมาเป็นต้นแบบหลัก ส่วนที่นอกเหนือจากนั้นจะเป็นของเครือรัฐออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆ แต่ในปัจจุบันหลักการในกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษได้เปลี่ยนไปมากตามการพัฒนาประเทศ เช่นในเรื่องหลัก “ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว” เปลี่ยนเป็นใช้หลัก “การขาดสภาพคล่องของลูกหนี้” มาเป็นหลักในการฟ้องล้มละลาย แต่ในส่วนกฎหมายล้มละลายของไทย ยังคงใช้หลักเดิม คือ “ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว” แต่อย่างไรก็ดี ทุกประเทศมีการพัฒนาระบบกฎหมายล้มละลายเช่นเดียวกัน โดยมุ่งคุ้มครองลูกหนี้มากขึ้นและมีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิม ส่วนในการคุ้มครองเจ้าหนี้ นั้น การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเป็นระบบการบังคับชำระหนี้โดยวิธีการของกฎหมายล้มละลายที่ทั่วโลกยอมรับ โดยกำหนดขึ้นเพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จะต้องมายื่นขอรับชำระหนี้เพื่อพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้อยู่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายล้มละลายในปัจจุบันรับรองและยืนยันถึงความเป็นเจ้าหนี้ที่แท้จริงและสิทธิในการได้รับชำระหนี้ที่เจ้าหนี้อยู่ตามกฎหมายนั่นเอง